

#nofilter

De vluchtelingensituatie en 4 HAVO

HOOFDOPDRACHT

Maak een serie geënceneerde foto's waarin je een statement maakt over de vluchtelingensituatie.

De video:

<https://www.youtube.com/watch?v=wSxgHq9a2-M>

Reader #nofilter

De Doelgroep

4 Havo

De beschreven opdracht

In deze lessenserie kijkt de leerling op een andere manier naar de wereld om zich heen; namelijk door de lens van een camera. De leerling gaat foto's maken, maar niet zomaar foto's: geënceneerde foto's. Dit is een begrip die waarschijnlijk nog niet eerder is geïntroduceerd bij een leerling in 4 havo. Thema van de foto's is de vluchtelingensituatie; een hedendaags maatschappelijk probleem die ons allen bezig houdt. Ze maken 3 tot 5 foto's van hoge kwaliteit in duo's. De lessenserie bestaat uit 5 lessen.

Les 1: Introductie op de opdracht, theoretisch onderzoek en discussie.

Les 2: praktisch onderzoek geënceneerde fotografie.

Les 3: uitvoeren hoofdopdracht

Les 4: uitvoeren hoofdopdracht

Les 5: presentaties

Wat gaat de leerling allemaal doen in onze lessen?

Allereerst bekijken de leerlingen het videocollege. Wat bespreken wij in dit college?

Het videocollege: De vluchtelingensituatie.

De laatste tijd worden we doodgegooid met het nieuws over de vluchtelingen. Mensen zijn tegen de vluchtelingen, mensen zijn voor de vluchtelingen. Iedereen heeft er wel een mening over, maar waar is die mening op gegrondvest? In onze lessenserie laten wij de leerlingen nadenken over deze situatie. We leggen kort uit hoe het tot stand is gekomen en waar we nu zitten met het probleem. Ook belichten wij hoe kunstenaars reageren op dit probleem.

Hoofdopdracht:

Maak een serie geënceneerde foto's waarin je een statement maakt over de vluchtelingensituatie.

In het videocollege bespreken wij wat geënceneerde fotografie is aan de hand van een interview met Madieke Hupperets, werkende aan de afdeling educatie van het FOAM fotografie museum Amsterdam.

Na het zien van het college heeft de leerling in vogelvlucht een kijk gekregen op de situatie. De leerling is echter nog niet genoeg theoretisch onderlegd. Daarvoor hebben we een (voor)onderzoeksopdracht:

NRC- 'Dit is wat je moet weten om de vluchtelingensituatie te begrijpen'

Link: <http://www.nrc.nl/nieuws/2015/09/14/dit-is-wat-je-moet-weten-om-de-vluchtelingencrisis-te-begrijpen>

De leerlingen lezen dit artikel om een duidelijk beeld te krijgen van de situatie. Daarna beantwoorden ze de volgende tien vragen:

Vragen

1. Waarom is de term 'migrantencrisis' niet het juiste woord voor het probleem?

Het UNHCR noemt het een 'vluchtelingencrisis, omdat het voor verreweg het grootste deel gaat om mensen die gevlucht zijn voor oorlog en vervolging.

2. Waarom wordt het probleem ook wel een 'politieke crisis genoemd'?

Het probleem wordt ook wel een politieke crisis genoemd omdat dit probleem wegens politieke verdeeldheid niet opgelost wordt.

3. Wat is het verschil tussen een 'migrant' en een 'vluchteling'?

Een vluchteling is iemand die uit zijn land is gevlucht om te ontkomen aan oorlog of vervolging, voor wie het gevaarlijk is om terug te keren en die aanspraak kan maken op hulp en bescherming. Een migrant heeft er zelf voor gekozen naar een ander land te gaan om op zoek te gaan naar werk, goed onderwijs, een beter leven of om familie achterna te reizen.

4. Waarom is onderscheid tussen de term 'vluchteling' en 'migrant' belangrijk? Iedereen 'vluchteling' noemen kan publieke steun voor vluchtelingen en het instituut asiel ondermijnen.

5. Vorig jaar reisden 219.000 mensen over zee naar de EU. Nu zijn dit er al meer dan 411.000. Noem vier redenen waarom mensen dit doen.

1) *De uitzichtloosheid van de oorlog in Syrië.*

2) *De situatie in landen rondom Syrië verslechtert voor de vluchtelingen doordat hulporganisaties te weinig geld van donorlanden ontvangen om de vluchtelingen goed onderdak, voedsel, gezondheidszorg en onderwijs te bieden.*

3) *De vluchtelingen kunnen in Turkije geen permanent asiel krijgen en in veel Europese landen wel.*

4) *Migranten hebben dit jaar de Westelijke Balkanroute via Griekenland en Hongarije ontdekt, die een stuk veiliger is dan een lange reis over de Middellandse Zee richting Italië.*

6. Eind april was er een gebeurtenis die ervoor zorgde dat de vluchtelingensituatie de orde van de dag werd. Over welke gebeurtenis wordt hier gesproken?

Eind april, sloeg er een boot om met honderden vluchtelingen aan boord. Het wrak met opgesloten mensen ligt nog op de zeebodem. Volgens schatting van overlevenden en hulporganisaties zijn daarbij zeker 800 mensen omgekomen.

7. Waarom worden er zo weinig vluchtelingen opgevangen in Amerika?

Het gaat hier niet om mensen die al op Amerikaans grondgebied zijn, zoals die op Europese bodem. Er worden vluchtelingen aan Washington voorgesteld die voor asiel in aanmerking zouden komen. Maar daarvoor volgt een langdurige en uitgebreide achtergrondcheck, die vaak maanden in beslag kunnen nemen.

8. Wat doet Europa al om in de regio te helpen?

De Europese Commissie heeft 3,9 miljard euro beschikbaar gesteld om Syriërs te helpen, en er zijn projecten in gang gezet voor beter onderwijs en betere voeding voor 240.000 Syrische vluchtelingen in Turkije.

9. Moeten vluchtelingen direct terug als de oorlog afgelopen is?

Iedere asielzoeker krijgt eerst een tijdelijke verblijfsvergunning, en kunnen worden teruggestuurd als de situatie in het land van herkomst weer veilig is. Na vijf jaar mogen ze een definitieve verblijfsvergunning aanvragen.

10. Uit welke landen mogen vluchtelingen in aanmerking komen voor de herverdeling van vluchtelingen in Europa?

Vluchtelingen uit Syrië, Eritrea en Afghanistan.

Hebben de leerlingen dit werk nog niet af? Dan is dit huiswerk voor de volgende les. Nu de leerlingen theoretisch onderlegd zijn, houdt de docent een klassikale discussie. We willen dat ze maatschappelijk betrokken worden en een mening leren te vormen. Aan de hand van die mening gaan ze een statement proberen te maken. De leerlingen schrijven hun bevindingen op zodat ze in les 3 en 4 weten in welke richting ze willen werken.

In les 2 gaan de leerlingen aan de slag. Natuurlijk kan je de leerlingen niet uit het niets aan deze opdracht zetten; eerst moet wat praktisch voorwerk verricht worden. Om dat geënceneerde te oefenen maken de leerlingen in hun duo een (niet al te uitgewerkte) maquette waarin ze spelen met de mise-en-scene: ordening van objecten (en spelers) in het beeld. Dit doen ze dus op miniatuur formaat. Dit klinkt als een hoop werk maar gaat vrij snel en makkelijk: een oude doos in tweeën geknipt kan al fungeren als decor. Met bijvoorbeeld wat spullen uit de etui van de leerling maakt het duo een aantal settings en fotograferen ze deze om zo geënceneerde fotografie te oefenen. Daarnaast schrijft het groepje op wat ze nog nodig hebben als ze de week daarop met de echte opdracht gaan beginnen (denk aan spullen meenemen van thuis voor de foto's).

In les 3 en les 4 werken de leerlingen in duo's aan de hoofdopdracht. In totaal krijgen ze hier 100 minuten voor.

In les 5 maken ze hun werk af en presenteren ze het werk aan de klas en de leraar.

Leerdoelen

- Leerlingen vormen een mening over de vluchtelingensituatie.
- Leerlingen maken kennis met kunstenaars die de vluchtelingensituatie als onderwerp hebben.
- Leerlingen weten wat geënceneerde fotografie is.
- Leerlingen kunnen zelf een geënceneerde foto maken.
- Leerlingen kunnen een artistiek statement maken over een maatschappelijk probleem.

Praktische eisen

> Deadline: de leerlingen leveren aan het einde van les 5 de foto's van de maquette, de gemaakte vragen van het NRC artikel en de uiteindelijke geënceneerde foto's in.

- > Materiaal waar de leerling mee werkt: fotocamera, oude dozen, teken, knip en plak materiaal.
- > Wijze van verslaglegging. Leerlingen fotograferen hun maquettes en schrijven hun bevindingen op tijdens de discussie.
- > Wijze van presentatie: Het gemaakte werk wordt verstuurd naar de docent die het klassikaal; pp het bord aan de klas laat zien.

Globale tijdsplanning per les:

Lesfase: Les 1	Wat doet de docent?	Wat doet de leerling?	materialen	Duur van dit onderdeel
Binnenkomst van de leerlingen	Verwelkomt de leerlingen	Leerling gaat zitten en pakt zijn spullen		5 minuten
Korte introductie.	Geeft de korte intro.	Leerling luistert		5 minuten
Bekijken van de video	Zet de video op	Leerling bekijkt de video	De video	5 minuten.
De theoretische opdracht. Indien nog niet af, huiswerk voor de volgende les.		Leerlingen maken de theoretische opdracht.	Uitgeprinte versie van de opdracht	30 minuten.
Discussie vluchtelingensituatie	Is de leider in de discussie.	Doet actief mee.		15 minuten.
Gezamenlijk afsluiting van de les	Sluit klassikaal de les af.	Pakt zijn spullen en verlaat het lokaal		5 minuten

Lesfase: Les 2	Wat doet de docent?	Wat doet de leerling?	materialen	Duur van dit onderdeel
Binnenkomst van de leerlingen	Verwelkomt de leerlingen	Leerling gaat zitten en pakt zijn spullen		5 minuten
Bespreken theoretische opdracht.	besprekt de theoretische opdracht met de leerlingen.	Doet actief mee.	Uitgeprinte versie van de opdracht	15 minuten
Praktisch onderzoek geënceneerde	Legt uit hoe de leerling geënceneerde	Leerling werkt in duo's aan praktisch	Camera's Oude dozen Tekenen, knip en	35 minuten

fotografie	fotografie oefent.	onderzoek	plak materiaal.	
Gezamenlijk afsluiting van de les	Sluit klassikaal de les af.	Pakt zijn spullen en verlaat het lokaal		5 minuten

Lesfase: Les 3	Wat doet de docent?	Wat doet de leerling?	materialen	Duur van dit onderdeel
Binnenkomst van de leerlingen	Verwelkomt de leerlingen	Leerling gaat zitten en pakt zijn spullen		5 minuten
Uitvoeren beeldende opdracht	Docent assisteert	Leerlingen voeren de beeldende opdracht uit	Camera's	50 minuten
Gezamenlijk afsluiting van de les	Sluit klassikaal de les af.	Pakt zijn spullen en verlaat het lokaal		5 minuten

Lesfase: Les 4	Wat doet de docent?	Wat doet de leerling?	materialen	Duur van dit onderdeel
Binnenkomst van de leerlingen	Verwelkomt de leerlingen	Leerling gaat zitten en pakt zijn spullen		5 minuten
Uitvoeren beeldende opdracht	Docent assisteert	Leerlingen voeren de beeldende opdracht uit	Camera's	50 minuten
Gezamenlijk afsluiting van de les	Sluit klassikaal de les af.	Pakt zijn spullen en verlaat het lokaal		5 minuten

Lesfase: Les 5	Wat doet de docent?	Wat doet de leerling?	materialen	Duur van dit onderdeel
Binnenkomst van de leerlingen	Verwelkomt de leerlingen	Leerling gaat zitten en pakt zijn spullen		5 minuten
Afmaken beeldende opdracht		Leerling maakt de beeldende opdracht af	Camera's	15 minuten
Fotoseries	Bekijkt en	Leerlingen		35 minuten

bekijken en bespreken	bespreekt de fotoseries met de leerlingen	presenteren hun gemaakte werk		
Gezamenlijk afsluiting van de les	Sluit klassikaal de les af.	Pakt zijn spullen en verlaat het lokaal		5 minuten

Lesbrief #nofilter

Hoofdopdracht:

Maak een serie geënceneerde foto's waarin je een statement maakt over de vluchtelingensituatie.

Bekijk eerst de video:

<https://www.youtube.com/watch?v=wSxgHq9a2-M>

In deze lessenserie gaan jullie op een andere manier kijken naar de wereld om jullie heen; namelijk door de lens van een camera. Jullie gaan foto's maken, maar niet zomaar foto's: geënceneerde foto's.

Thema van de foto's is de vluchtelingensituatie; een hedendaags maatschappelijk probleem die ons allen bezig houdt. Jullie maken 3 tot 5 foto's van hoge kwaliteit in duo's. De lessenserie bestaat uit 5 lessen.

Wat doen jullie per les?

Les 1: Introductie op de opdracht, theoretisch onderzoek en discussie.

In dit theoretisch onderzoek gaan jullie je verdiepen in de vluchtelingensituatie. Je leest dit artikel:

NRC- 'Dit is wat je moet weten om de vluchtelingensituatie te begrijpen'

Link: <http://www.nrc.nl/nieuws/2015/09/14/dit-is-wat-je-moet-weten-om-de-vluchtelingencrisis-te-begrijpen>

Daarna maken jullie de tien bijbehorende vragen (zie vragenlijst).

Les 2: praktisch onderzoek geënceneerde fotografie.

In les 2 gaan jullie aan de slag. Jullie beginnen met wat praktisch voorwerk om geënceneerde fotografie te oefenen. Jullie maken in duo's een (niet al te uitgewerkte) maquette waarin je speelt met de mise-en-scene: ordening van objecten (en spelers) in het beeld.

Les 3: uitvoeren hoofdopdracht

Les 4: uitvoeren hoofdopdracht

Hier krijgen jullie in totaal 100 minuten voor.

Les 5: presentaties

Jullie presenteren je werk klassikaal en geven elkaar tips en tops op de foto's.

Colofon

Wie zijn de makers?

Marianne Zeldenrust en Boris Lyppens, derdejaars studenten aan de Academie voor Beeldende Vorming in Amsterdam (AHK).

Waarom is het (maatschappelijk) relevant om zo'n thema in de kunstles te behandelen?

Zoals de heer E. Heijnen betoogt in zijn stuk 'Remixing the Art Curriculum' is het belangrijk om maatschappelijke thema's te linken aan kunstlessen. Het vluchtelingenprobleem verschijnt nu overal in de media; ook de middelbare scholier wordt hier dagelijks mee geconfronteerd. Het is relevant om deze situatie in de kunstles te behandelen, omdat door de leerling te linken met de populaire media, de student met belang-gedreven, creatieve en kritische ontwerp activiteiten verbonden wordt (Heijnen, 2015). De leerling leert zo een eigen mening te vormen rond dit probleem.

Hoe wordt er een connectie gemaakt tussen de kunst die een leerling thuis maakt en datgene wat de leerling op school doet? Volgens Heijnen (2015) wordt die brug gelegd door hedendaagse sociale kwesties. Zowel amateurs als professionele kunstenaars vinden hun inspiratie en motivatie meer in de alledaagse cultuur dan de kunstgeschiedenis. Daarom is het juist om de leerling in aanraking te brengen met die alledaagse cultuur. Ook daarom bespreken wij de vluchtelingensituatie.

Zupancic (2005) en Adams (2012) hebben in het stuk van Heijnen betoogd dat de studie van hedendaagse kunst de leerling kansen biedt, niet alleen voor een beter begrip van kunst, maar ook als een kans om sociale en politieke kwesties uit de 'echte wereld' te bestuderen en te bespreken. Vandaar dat wij kunstbronnen als Banksy's 'Dismaland' en 'Blindfolded' van Dumas hebben gekozen.

Waarom is de opbouw van onze kunstles a la authentieke kunsteducatie relevant in het onderwijs van nu?

Volgens Heijnen (2015) werkt Authentieke kunsteducatie het best wanneer de leraar de connectie legt tussen historische thema's en onze hedendaagse cultuur. Dat is precies wat we in ons lesplan doen. Het vluchtelingen probleem is namelijk niet alleen van nu; het is al jaren aan de gang.

Welke uitgangspunten van authentieke kunsteducatie komen in ons ontwerp naar voren?

We hebben onze (kunst)bronnen onderverdeeld in het Ontwerpmodel van Heijnen (2014).

De leertaken zijn gericht op de cultuur van de leerling: de fotografie waar leerlingen dagelijks mee bezig zijn. Denk hierbij aan Selfies maken en foto's publiceren op social-media als Instagram. Die taken zijn afgeleid van de praktijken van kunstprofessionals, als Banksy en Dumas, en gesitueerd in een sociaal-culturele context (het vluchtelingenprobleem).

Onze lessenserie:

- biedt een hoofdopdracht waar ruimte is voor het eigen initiatief en mening van de leerling.
- het beheersen van de digitale technieken is instrumenteel, maar zeker geen doel op zich (Heijnen, 2014).
- kritische en artistieke interactie met levensechte contexten (het probleem van nu: de vluchtelingen) wordt gestimuleerd.
- de leerling moet zijn werk uiteindelijk presenteren en krijgt feedback van medeleerlingen; de klas functioneert daarmee als een leergemeenschap waarin verschillende expertises worden gedeeld (Heijnen, 2014).